

JAARBOEK

VAN HET

EUROPEES

GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN

PENNINGKUNDE

20
19

INHOUDSTAFEL

<i>In memoriam</i> Juliaan Taelman	
Verantwoordelijken van het EGMP	I
Afdelingen van het EGMP	II
Verlag van de AV van het EGMP FV (25/V/2019)	VI
Recensies	209

Huguette TAYMANS	
Marcel Vandeplassche, een pionier in de veterinaire verloskunde	1
Hugo VANHOUDT	
De Gentse nobel 1582 met twee ineengeslagen handen onder een kroon	10
Eddy KERSENS	
Gutenberg en zijn drukpers op munten en medailles	40
Jeannine JACOBS-DE CONINCK	
Belgische Burgerwacht & Engelse <i>Riflemen</i>	71
Patrick PASMANS	
De prijspenningen van de Landsbond der Belgische Bakkersbazen	89
Luc VAN EECKHOUDT	
De 'Ten Langveld'-medaille 1882/1982/2017 te Hakendover	98
Rudy DILLEN	
Commagene – de muntslag van Antiochus I Theos herbekeken	104
Joris FREDERICKX	
<i>Saint George</i> op munten van Engeland en het Verenigd Koninkrijk	116
William VAN HEMELRYCK	
Functie en gebruik van sceatta's als munt van de getaxeerde handel	136
René WAERZEGGERS	
Een enigmatische Luikse denarius herontdekt	173
Fons VAN BAELEN	
De muntvondst van Vaalbeek	176
Hendrik VAN CAELENBERGHE	
Twee opmerkelijke kortes voor Filips II	197
Jan MOENS	
De gouden leeuw (<i>lion d'or</i>) 1790 van de Verenigd Belgische Staten	201

MARCEL VANDEPLASSCHE

EEN PIONIER IN DE VETERINAIRE VERLOSKUNDE

Huguette TAYMANS

ENIGE TIJD GELEDEN KWAM IK IN HET BEZIT van enkele numismatische objecten uit het legaat van Professor Marcel Vandeplassche, een pionier in de veterinaire verloskunde. Een goede reden om deze persoon en zijn discipline eens voor het voetlicht te plaatsen.

Het helpen van dieren die in barensood verkeren, is zonder twijfel een van de oudste vormen van de uitoefening van de diergeneeskunde. Zo werden bepaalde vormen van geboortehulp, zoals het corrigeren van afwijkende liggingen, al in de Antieke Oudheid beschreven. Ook het gebruik van eenvoudige hulpmiddelen, zoals koordjes en trekhoutjes, is al bekend sinds onheuglijke tijden.

De verloskunde berustte eeuwenlang op ervaring en op eenvoudig handwerk, waarbij genoeg moest worden genomen met beperkte resultaten en met veel risico voor moederdier en kalf of veulen.

Pas in de eerste helft van de 19de eeuw nam men zijn toevlucht tot de verlosmethode, foetotomie. Daarbij werd zonder al te veel risico voor het moederdier, de vrucht verkleind en in stukken naar buiten gebracht. Pas honderd jaar later kon deze methode gecombineerd worden met de epidurale anesthesie, en tussen 1930 en 1960 was dit de favoriete verlosmethode in de diergeneeskunde. De resultaten waren goed, de methode snel en efficiënt en niet al te moeilijk aan te leren. Uiteraard was er één groot nadeel: de vrucht moest altijd worden opgeofferd ten voordele van het moederdier.

Op een verlosmethode waarbij zowel het moederdier als de vrucht de verlossing in goede gezondheid konden overleven, moest nog decennia worden gewacht. Pas toen de antibiotica voor de algemene praktijk beschikbaar kwam was het zover: de keizersnede deed haar intrede.

In Gent deden Vandeplassche en zijn medewerkers tussen 1950 en 1970 veel onderzoek naar de resultaten van zowel foetotomie als de keizersnede. Zij waren zeer geïnteresseerd in deze problematiek omdat er bij de zware Belgische rundveerassen zoveel geboorteproblemen voorkwamen.

Zij waren dan ook de eersten die over dit onderwerp publiceerden. Marcel Vandeplassche verkreeg op die manier wereldfaam in dit vakgebied^[1].

^[1] A. DE KRUIF, De geschiedenis van de veterinaire verloskunde, *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift* 80 (2011), p. 367-371.

Vandeplassche, Marcel, Marie werd geboren in Beveren-Leie op 16 februari 1914. Hij volbracht zijn humaniora aan het Sint-Vincentiuscollege te Ieper. Hij was al heel vlug geboeid door diergeneeskunde, en werd kandidaat in de wetenschappen ter voorbereiding van de Veeartsenijkunde aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Hij doctoreerde echter aan de Universiteit van Gent op 1 juli 1939 en werd er op 1 oktober 1940 benoemd tot assistent bij de leerstoel Heelkunde en de kliniek voor grote huisdieren.

Een jaar later werd hij docent aan de veeartsenijschool te Gent, waar hij naast verloskunde ook voorlopig belast werd met de cursus Toxicologie van de Gerechtelijke diergeneeskunde, ter vervanging van G. Vandevelde. In 1946 zou hij ontlast worden van deze laatste discipline.

Op 1 januari 1947 werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar. Daarnaast nam hij vele functies waar in zijn vakgebied. Zo was hij secretaris van de Raad van de Veeartsenijschool (1958-1959) en voorzitter (1956-1957 en 1958-1959), secretaris van het Comité voor steriliteitbestrijding (vanaf 1941) en lid van het Nationaal Comité voor kunstmatige inseminatie bij runderen (1948).

Ook in het buitenland werd zijn buitengewone kunde geapprecieerd. In 1948 werd hij corresponderend lid van de *Società Italiana per il Progresso della Zootecnica*, en in 1957 werd hij benoemd tot gastprofessor aan de Veterinaire Faculteit van de Universiteit van Caïro^[2].

^[2] *Liber Memorialis*, 1960, p. 479.

Bij koninklijk besluit van 28 december 1983 werd hem, vanaf 1 oktober 1984, eervol ontslag verleend aan de Gentse universiteit en werd hij gemachtigd de eretitel van gewoon hoogleraar emeritus te voeren.

Marcel Vandeplassche overleed in Mariakerke op 11 juli 2001^[3].

Ook zijn penningen wijzen op deze internationale faam.

Penning voor de 200ste verjaardag van de faculteit Veeartsenij van de Universiteit van Turijn, 1969

De Universiteit van Turijn werd in 1404 gesticht door de vorst Lodewijk van Piëmont, die later regeerde als Amedeo VIII, eerste hertog van Savoye. Het instituut werd vanwege de Franse bezetting in 1536 gesloten en dertig jaar later heropend door hertog Emanuel Filibert. Het begon zijn moderne vorm te krijgen door het model van de Universiteit van Bologna te volgen.

Als wapenschild voor de Universiteit werd voor een variatie gekozen van het wapenschild van Turijn, zijnde een staande stier. Het wapenschild van de Universiteit heeft een stier, zittend op boeken, en met erboven een gekroonde arend.

In 1769 werd de faculteit Diergeneeskunde opgericht door Karel Emanuel III (Turijn, 27 april 1701 – 20 februari 1773). Hij was hertog van Savoye (1720-1730) en koning van Sardinië van 1730 tot zijn dood in 1773.

Karel Emanuel III van Savoye

^[3] Omzendbrief van de Universiteit Gent dd. 12 juli 2001 aan de emeriti professoren, aan de leden van het ZAP en aan de leden van het bestuur van de Universiteit Gent.

Voor de viering van de 200ste verjaardag van deze faculteit werden vermaarde diergeneeskundigen uitgenodigd, waaronder ook Vandeplassche.

Vz. Buste naar links van Carlo III met legende CARLO · EM. III · FONDATORE · SC · VETERINARIA · TORINO en onderaan · 1769 · en met rondom een verhoogde rand.

Kz. Binnen een gesloten krans van een eikentak (links) en een lauriertak (rechts) staat centraal het zegel van de universiteit van Turijn, omgeven door † SIGIL · VNIVERS · AVGVSTAE · TAVRINORVM tussen twee verhoogde cirkels; op de krans staan vier wapenschilden en errond de legende BICENTINARIO · FACOLTA · MEDICINA · VETERINARIA; onderaan ° TORINO · 1769 · 1969 ° en met rondom een verhoogde rand.

Rond – brons – Ø 50,0 mm

Erepenning van de Karl-Marx universiteit van Leipzig, 1980

De Universiteit van Leipzig werd opgericht op 2 december 1409 door Frederik I van Saksen en zijn broer Willem II van Meißen, met toestemming van een pauselijke bul uitgevaardigd door tegenpaus Alexander V op 9 september 1409. Onder het communistisch regime kreeg de instelling in 1953 de naam Karl-Marx Universiteit.

Gustav Oskar Wilhelm Röder (Johanngeorgenstadt 15 juni 1862 – Leipzig 13 februari 1954)^[4] studeerde aan de veeartsenijschool van Dresden en vervolgens in Berlijn. Hij doctoreerde in 1894 aan de Universiteit van Tübingen. Vanaf 1898 doceerde hij in Dresden maar met de ontbinding van de faculteit Diergeneeskunde en haar verhuizing en annexatie als faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit van Leipzig verhuisde Röder. Hij leidde daar de Veterinaire Kliniek tot 1930. Na de tweede Wereldoorlog werd hij in 1946 opnieuw benoemd tot voorzitter van de praktijk Diergeneeskunde van de Universiteit van Leipzig. Ondanks

^[4] K.G. SAUR, *Deutsche biographische Enzyklopädie*, vol. 8, p. 473.

zijn hoge leeftijd leidde hij vanaf 1948 opnieuw de Universitaire Veterinaire Kliniek. Pas in 1950 werd Oskar Röder eindelijk emeritus.

Ter ere van hem heeft de universiteit van Leipzig de *Oskar-Röder-Ehrenplakette* ingesteld die regelmatig aan vooraanstaande dierenartsen wordt uitgereikt. Op 19 februari 1980 viel Marcel Vandeplassche die eer te beurt.

Vz. Buste van Oscar Röder in vooraanzicht lichtjes naar links gewend en met rondom OSKAR RÖDER (links) 1862-1954 (rechts) en met rondom een verhoogde rand.

Kz. In het bovenste deel rechts een slang en links FÜR | VERDIENSTE | UM DIE | GESUNDHEIT | DER TIERE en het onderste deel, SEKTION TIERPRODUKTION | UND VETERINÄRMEDIZIN | DER KARL-MARX- | UNIVERSITÄT | LEIPZIG; onderaan langs de verhoogde rand ingegraveerd AAN PROF. DR. M. VANDEPLASSCHE 19-2-1980

Rond – gegoten en gebronsd wit metaal (tin ?) – Ø 59,6 mm

In rood doosje.

Medaille van de Universiteit van Pretoria, 1982

Tussen de objecten uit het legaat van professor Vandeplassche bevond zich ook een doosje met daarin de hierboven beschreven medaille van de Universiteit van Turijn, maar al snel bleek er iets niet te kloppen. Om te beginnen was de diameter van de voorziende uitsparing iets te groot voor die medaille, en bovendien bleken het wapen op de buitenkant en de spreuk op de banderol daaronder, nl. AD DESTINATUM PERSEQUOR, van de Universiteit van Pretoria te zijn. Na enig zoekwerk bleek de naam van Marcel Vandeplassche inderdaad voor te komen op de lijst van personen aan wie deze universiteit een *honorary degree* had toegekend (aan hem meer bepaald op 10 september 1982), maar de bijhorende medaille kon

niet worden gelokaliseerd. Aangezien de naam van de titularis (**Dr. MARCEL VANDEPLASSCHE**) in het doosje werd aangebracht, rijst het vermoeden dat de medaille zelf niet op naam was gegraveerd, m.a.w. dat alle *honorary degree*-dragers (in de periode 1930-2008 waren dat er blijkbaar 279) dezelfde medaille kregen.

schaal 70%

Erepenning van de faculteit diergeneeskunde van de Gentse Universiteit

Op 23 november 1983 werd een commissie samengesteld belast met de opvolging van Prof. Vandeplassche waarbij men tevens onderzocht of een herstructurering van het leerprogramma gewenst was^[5]. Voortaan zou de voortplanting van kleine huisdieren samengevoegd worden met deze van de grote dieren. De benaming van het keuzevak *Voortplantingsstoornissen* zou voortaan *Physio-pathologie van de voortplanting* heten^[6].

De opruststelling van Prof. Vandeplassche viel samen met de festiviteiten van 50 jaar faculteit Diergeneeskunde aan de Gentse Universiteit en kreeg daardoor nog meer glans. In mei 1985 werd hij uitgenodigd voor een afscheidsdiner en ontving daarbij de erepenning van de faculteit.

Deze penning, uitgegeven vanaf 1968, werd aanvankelijk enkel verleend aan voordrachtgevers. Vanaf 1970 werden ook doctors *honoris causa* met deze erepenning bedacht. Later volgden de bekleeders van de Franqui-leerstoel, de emeriti en ook bekroonde studenten^[7].

[5] Verslag van de Faculteitsraad Diergeneeskunde dd° 23 november 1983, p. 2.

[6] Verslag van de Faculteitsraad Diergeneeskunde dd° 23 mei 1984, p. 4.

[7] A. DESPRETZ, *Academia Gandavensis in Nummis*, p. 175, nr. 6.6.2.

De penning bestaat in twee versies: de eerste heeft op de voorzijde de volledige naam van de ontwerper; de tweede – zoals dit exemplaar – heeft op de keerzijde enkel het monogram **G**.

Vz. Een compositie van sterk gestileerde dieren met in het midden een esculaapstaf.

Kz. Op het bovenste deel R.V.B. | FACVLTEIT VAN DE | DIERGENEESKVNDE en daaronder ingegraveerd UIT DANK AAN | PROF. DR. M. VANDEPLASSCHE en onderaan rechts het monogram **G**

Rond – gegoten brons – Ø 78,8 mm

Ontwerper: Geo Vindevogel – Atelier: Vindevogel

In doosje van wit vilt.

Erkentelikhedsmedaille van de Gentse Universiteit, 1985

In 1936 ontwierp Emiel Poetoe, in opdracht van de Gentse Universiteit, een eremedaille die zou toegekend worden aan voordrachtgevers, aan doctors *honoris causa* en diverse belangrijke bezoekers. De voorzijde toonde het wapenschild van de Universiteit en de keerzijde de Aula.

In 1958 realiseerde de Raad van Bestuur zich dat in de modaliteiten van toekenning niets voorzien was voor professoren-emeriti. Men besloot voor hen een erkentelikhedsmedaille in te stellen. Ze had dezelfde voorzijde met op de keerzijde tekst en ruimte voor gravure.

De medaille werd bij de plechtige opening van het Academiejear overhandigd aan de professoren die in het afgelopen jaar tot het emeritaat werden toegelaten^[8].

^[8] A. DESPRETZ, *Academia Gandavensis in Nummis*, p. 167, nr. 6.4.1.

schaal 75%

Vz. Het wapenschild van de Gentse Universiteit met rondom onderaan **INTER VTRVMQVE**

Kz. Rondom bovenaan **DE RIJKSUNIVERSITEIT VAN GENT** en daar-
onder horizontaal, **ALS BLIJK | VAN | ERKENDELJKHEID | AAN** en daar-
onder ingegraveerd **Prof Dr M VANDEPLASSCHE | 15 - 1 - 1985**

Op de rand ingeslagen **FONSON**

Rond – brons – Ø 80,0 mm

Ontwerper: Emiel Poetou – Atelier: Fonson

In doos met het wapenschild van de Universiteit met de naam van de begunstigde op het deksel.

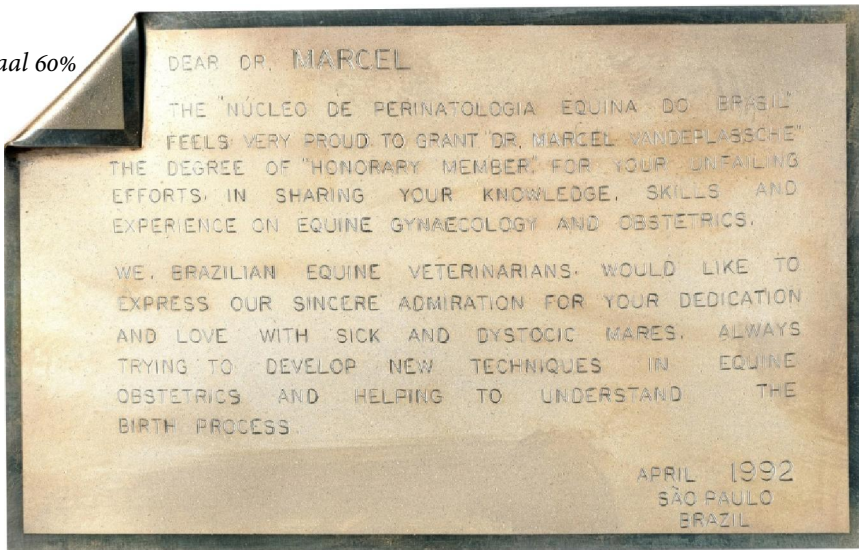
Ereplakiet van de Braziliaanse paardenveeartsen, 1992

Ook na zijn emeritaat werd Prof. Vandeplassche nog gevraagd als promotor voor de eindwerken van de studenten, maar ook voor buitenlandse opdrachten werd zijn expertise op prijs gesteld.

In 1992 nam hij aldus deel aan een reis naar Brazilië op vraag van de vereniging van paardenveeartsen. Als waardering kreeg hij deze zilveren plakiet, aan hem opgedragen. Mogelijk is hem deze achteraf toegestuurd, waarbij de doos was verzegeld.

Eenzijdige rechthoekige plakiet in matte ondergrond met een rondom een glanzende boord, en waarvan de linkerbovenhoek naar voor is geplooid en met volgende tekst ingegraveerd:

schaal 60%

DEAR DR. MARCEL | THE "NÚCLEO DE PERINATOLOGIE EQUINA DO BRASIL"
 | FEELS VERY PROUD TO GRANT "DR. MARCEL VANDEPLASCHE" | THE
 DEGREE OF "HONORARY MEMBER", FOR YOUR UNFAILING | EFFORTS IN
 SHARING YOUR KNOWLEDGE, SKILLS AND | EXPERIENCE ON EQUINE
 GYNAECOLOGY AND OBSTETRICS. | WE, BRAZILIAN EQUINE VETERINARIANS
 WOULD LIKE TO | EXPRESS OUR SINCERE ADMIRATION FOR YOUR DEDI-
 CATION | AND LOVE WITH SICK AND DYSTOCIS MARES, ALWAYS | TRYING
 TO DEVELOP NEW TECHNIQUES IN EQUINE | OBSTETRICS AND HELPING TO
 UNDERSTAND THE | BIRTH PROCESS. en onderaan rechts APRIL 1992 | SÃO
 PAULO | BRAZIL

Rechthoekig – zilver – 120 × 190 mm

In grote blauwe doos met sporen van zegellak.

Bibliografie

- A. DESPRETZ, *Academia Gandavensis in Nummis*, Gent 1997
- A. DE KRUIF, De geschiedenis van de veterinaire verloskunde, *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift* 80 (2011).
- K.G. SAUR, *Deutsche biographische Enzyklopädie*, vol. 8, heruitgave door Rudolf VIERHAUS, 2007.
- Theriogenology, International Journal of Animal Reproduction*, August 2002, vol. 58, p. 201-202.
- Dagblad *De Gentenaar* 19 november 1984.
- Verslagen van de Faculteitsraad Diergeneeskunde.